

Vzpomínky na odsun Němců

TOMÁŠ KASSAL / MLADÁ FRONTA DNES

Regionální mutace Mladá fronta DNES - severní Čechy 29.5.2006. V Lounech začala výstava obsahující svědectví odsunutých Němců i důstojníků, kteří je hlídali.

Děsivá svědectví pamětníků plná násilí a smrti, fotografie zachycující popravu muže přímo na ulici či služební hlášení vojenských velitelů. To všechno uvidí návštěvníci výstavy s názvem Oběti komunistické moci v severočeském pohraničí v letech 1945-1946. Prohlédnout si ji mohou v Lounech ve Vrchlickém divadle až do 9. června, v dalších měsících by se měla přesunout i do dalších měst. Výstava bez komentářů odhaluje zločiny, které byly vyvolány předcházejícím válečným utrpením, zločiny, jichž se dopustili osvobození obyvatelé kraje.

Výstava plná osobních svědectví a vzpomínek

Čtyřicet panelů vypovídá o odsunu více než dvou milionů Němců z českého pohraničí těsně po druhé světové válce. Speciální část se věnuje násilí, kterého se na Němcích dopustili lidé v Postoloprtech a v Žatci v létě 1945. Tyto události prošetřovaly české úřady dvakrát: poprvé poslanecká komise v roce 1947 a po padesáti letech policie. Autoři výstavy však tvrdí, že na skutečné viníky ukazují až právě fotografie a dokumenty na lounské výstavě. „Výstava je nezvyklá kvůli hloubce informací. Ani policejní vyšetřovatel nebyl schopen najít míru viny,“ vysvětluje Eduard Vacek, jeden z členů pořádající Federace nezávislých spisovatelů.

Autoři si nemyslí, že by jejich práce měla vzbuzovat národnostní rozepře mezi Čechy a Němci. „Nešlo o národnostní konflikt, přestože se to vždy vysvětluje jako výbuch lidového odporu. Vše bylo politicky připravené a s historikem Tomášem Staňkem se shodujeme, že to bylo důkladně plánované po vojenské stránce,“ tvrdí Vacek.

Jako hlavního viníka ukazuje výstava tehdejší politiku komunistů, kteří se dostávali k moci. Návštěvník se ale nemusí bát obecných frází a řečnění. Na panelech jsou fotografie, dokumenty a vzpomínky konkrétních osob. Lidí, kteří rozhodovali o politice a odsunu i lidí, jež při tom trpěli či dokonce zemřeli. Naprosto unikátní je výstava díky osobním vzpomínkám devíti pamětníků, kteří události v Žatci a potom Postoloprtech zažili. „V Česku na to nebyl nikdo ochoten ani schopen vzpomínat. Jeli jsme proto do Německa, kde jsme vše zaznamenali na kameru a pak přeložili a přepsali. I díky tomu jsou vzpomínky autentické,“ vzpomíná na práci, která zabrala rok a půl, Vacek. Osobní vzpomínky pamětníků vzbuzují otřesný dojem.

Například Heinrich Giebitz ze Žatce popisoval osud pěti chlapců ve věku 13 až 14 let, kteří čekali v postoloprtských kasárnách na odsun. Jednou však přelezli zeď. „Strážní z řad armády a dobrovolných Revolučních gard je zadrželi a dovezli ke kasárenské zdi, kde se na ně ostatní Němci museli dívat. Byly jim staženy kalhoty a byli mláceni. Krev jim tekla po nohách. Za chvíli přišel důstojník s pěti muži. Zaujali palebné postavení a byl vydán rozkaz Pal! Dva byli mrtví hned. Jeden, který byl jen postřelen, přiběhl ke střelci a prosil, že chce k mamince. Další salvou vojáci zabili i zbývající tři chlapce“, vzpomíná žatecký rodák.

Na jiném místě zase vypovídá jeden z postoloprtských velitelů při poslaneckém vyšetřování z roku 1947. Jan Čubka byl podezřelý, že vydal rozkazy strážným, aby shromážděné Němce stříleli. Před vyšetřovací komisí to odmítl s tím, že velel bývalým koncentračníkům nebo frontovým vojákům, kteří měli za sebou mnohá zranění a toužili po pomstě. „Není vyloučeno, že bez mého vědomí někde nějaké Němce odstřelili,“ píše se v protokolu.

Snímky poputují i do dalších měst v kraji

Expozice nabízí i seznam internačních táborů, kterých bylo v Česku kolem pěti set. Na severu Čech šlo kromě Žatce třeba o Terezín, Záluží u Mostu nebo Všebořice u Ústí.

Putovní výstava startuje v lounském divadle. „Přijal jsem to, protože jsme v pohraničí a události se staly nedaleko Loun. Po volbách možná bude výstava putovat dál,“ řekl ředitel divadla Vladimír Drápal. Předběžně se o výstavu zajímá děčínské muzeum. V Lounech je výstava přístupná vždy od 14 do 17 hodin nebo před začátky představení ve vestibulu divadla. Poté by měla putovat především po severočeských městech, ale uvažuje se také o její instalaci v pražském sídle Senátu.

Projev kurátora výstavy E. Vacka, vlevo ředitel lounského divadla Vladimír Drápal (privátní archiv E. Vacke)